

Datum
2024-01-17

Diarienummer
VON-2023/534.904

Handläggare
Maria Jonsson, Niklas Granfeldt
08-535 300 00
Maria.jonsson@huddinge.se
Niklas.Granfeldt@huddinge.se

Vård- och omsorgsnämnden

Svar på revisionsrapport: Granskning av äldreomsorgen

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar att förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat den 17 januari 2024, överlämnas till kommunens revisorer som svar på revisionsrapport: *Granskning av äldreomsorgen*.

Sammanfattning

Kommunrevisionen har granskat äldreomsorgen i Huddinge kommun. Granskningen har genomförts för att kunna bedöma om äldreomsorgen bedrivs på ett säkert sätt och i enlighet med politiska mål samt om tilldelade resurser används på bästa sätt.

Revisorerna konstaterar att det inte är helt säkerställt att äldreomsorgen är kostnadseffektiv. Även om det är svårt för den egna verksamheten att hålla sig inom budgeten saknas en tydlig analys av vad verksamheten kostar i förhållande till den upplevda kvaliteten. Tidigare vidtagna åtgärder för att undvika underskott har heller inte gett önskad effekt.

Revisorerna ger därför nämnden fyra rekommendationer:

- Genomföra en tydlig analys av orsaker till verksamhetens kostnader i relation till kvalitet.
- Ta fram en långsiktig strategi som beskriver ambitions- och kvalitetsnivå för äldreomsorgen, samt tydliga åtgärder som beskriver hur fortsatt underskott ska undvikas.
- Fatta beslut om erforderliga åtgärder i syfte att nå en ekonomi i balans och den kvalitetsnivå som man eftersträvar i verksamheten.
- Se över resursfördelningssystemet så att det styr och innehåller incitament mot de mål som finns för verksamheten.

Förvaltningen ställer sig positiv till revisorernas förslag. De är viktiga inför planering och beslut om den framtida äldreomsorgen i Huddinge. Det har även påbörjats ett arbete med att analysera hemtjänsten och hur den kan utvecklas för att bli mer effektiv med bibehållen kvalitet. I det arbetet ingår även att se över om resurser kan fördelas på ett annat sätt så att de hjälper verksamheterna att nå målen.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Socialförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn vxl 08-535 300 00

sof@huddinge.se
www.huddinge.se

Beskrivning av ärendet

KPMG har på uppdrag av kommunens revisorer genomfört en granskning av äldreomsorgen i kommunen. Syftet med granskningen var att bedöma om vård- och omsorgsnämnden har säkerställt att äldreomsorgen styrs och bedrivs på ett sätt som garanterar både en kvalitet i enlighet med politiska mål och en effektiv samt ändamålsenlig användning av tilldelade resurser. Mot bakgrund av nämndens ekonomiska underskott och att den egna utförarverksamheten har svårt att hålla sig inom de ekonomiska ramarna anser revisorerna att det är angeläget att granska nämndens styrning och kontroll av äldreomsorgen samt vilken analys som gjorts av verksamhetens förutsättningar.

Revisorernas sammanfattade bedömning är att vård- och omsorgsnämnden inte fullt ut säkerställer att äldreomsorgen bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt.

Revisorerna konstaterar bland annat att kommunens nettokostnader för äldreomsorg är lägre än statistiskt förväntat samtidigt som nämnden redovisar ett underskott. De besparings- och åtgärdskrav som finns på verksamheten är enligt revisorerna inte baserade på en tillräckligt tydlig analys av äldreomsorgens kostnader i förhållande till kvalitet. Vidare menar revisorerna att de åtgärdsplaner som verksamheten tagit fram inte är realistiska för att komma tillrätta med nämndens underskott och att vidtagna åtgärder som redovisats 2022 och 2023 inte gett avsedd effekt.¹

Revisorerna lämnar fyra rekommendationer till nämnden

- Genomföra en tydlig analys av orsaker till verksamhetens kostnader i relation till kvalitet
- Ta fram en långsiktig strategi som beskriver ambitions- och kvalitetsnivå för äldreomsorgen, samt tydliga åtgärder som beskriver hur fortsatt underskott ska undvikas
- Fatta beslut om erforderliga åtgärder i syfte att nå en ekonomi i balans och den kvalitetsnivå som man eftersträvar i verksamheten
- Se över resursfördelningssystemet så att det styr och innehåller incitament mot de mål som finns för verksamheten

Förvaltningens synpunkter

Revisorerna rekommenderar nämnden att göra en tydligare analys av orsakerna till verksamhetens kostnader i relationen till upplevd kvalitet.

Förvaltningen vill tydliggöra att nettokostnadsavvikelsen är ett nyckeltal som visar avvikelser från en så kallad referenskostnad som visar vad Huddinge kommuns äldreomsorg borde kosta om den bedrevs med genomsnittlig ambitions och effektivitetsnivå utifrån Huddinge kommuns strukturella förutsättningar. Det ska tilläggas att kommuner i Stockholms län förväntas ha lägre kostnader än de beräknade referenskostnaderna i och med att ansvaret för hemsjukvården ligger kvar hos

¹ Åtgärder fram till sommaren 2023.

Datum
2024-01-17

Diarienummer
VON-2023/534.904

regionen och länets kommuner således inte har kostnader för HSL-personal, till exempel sjuksköterskor, inom ordinärt boende. Förvaltningen vill också påpeka att nettokostnadsavvikelse och referenskostnader är mått på äldreomsorgens kostnader som helhet och inte de olika verksamheterna.

För att skapa större förståelse för Huddinge kostnadsnivåer i förhållande till såväl referenskostnader som andra kommuner valde förvaltningen att under 2023 anlita ett konsultföretag² som beräknar kostnader utifrån en modell där man kopplar ihop olika insatser med kostnader och de individer som har fått del av insatsen, kostnad per brukare (KPB). Rapporten gav förvaltningen möjligheten att jämföra verksamhetens kostnader på likvärdigt sätt med andra kommuner som deltagit i samma arbete³. Rapporten visade att den huvudsakliga förklaringen till varför Huddinge kommun har låga kostnader i förhållande till andra kommuner och referenskostnaden framförallt beror på låga volymer och kostnader inom hemtjänsten.

När det gäller särskilt boende så fann konsulterna att både kostnader och volymer ligger på genomsnittliga nivåer jämfört med andra deltagande kommuner. Förvaltningen menar att det inte går att dra några allmänna slutsatser om att det föreligger risker för den upplevda kvaliteten på särskilt boende baserat på låga kostnader, när kostnaden inte är låg. Förvaltningen vill också påpeka att resultaten från brukarundersökningarna för särskilt boende visar en positiv trend för de två senaste mätningarna och ligger nu i linje med de målvärden som nämnden har satt för verksamheten. Det som kan skapa framtida risker för kvaliteten är att viktiga delar av verksamheten inom särskilt boende i dagsläget är finansierade via statsbidrag. Det gäller exempelvis aktivitetsombud, personalkonferenser och andra kompetenshöjande insatser för personalen som inte hade kunnat genomföras utan statsbidrag.

Bilden är något annorlunda när det gäller hemtjänsten. Huddinge kommuns hemtjänst har låga kostnader och volymer jämfört med andra. Men, som revisionen visar, så har verksamheten ett underskott trots den låga kostnaden per brukare. Vidare är trenden för den upplevda kvaliteten för en hemtjänstbrukare i Huddinge negativ.

Förvaltningen ser att det finns utrymme för fortsatta effektiviseringar genom bland annat omställning i arbetssätt. Arbetet med effektiviseringar samt uppföljning av effekter av dessa behöver fortsätta. Det pågår till exempel ett arbete på förvaltningen som rör hemtjänsten och hur den kan utvecklas för att bli mer effektiv med bibehållen kvalitet. I det arbetet ingår bland annat att se över resursfördelningssystemet. Förvaltningen avser att återkomma till nämnden under 2024 med konkreta förslag på hur hemtjänsten kan utvecklas för att nå en budget i balans med bibehållen kvalitet.

Revisorerna rekommenderar nämnden att fatta beslut om erforderliga åtgärder i syfte att nå en ekonomi i balans och den kvalitetsnivå som man eftersträvar.

Förvaltningen instämmer i rekommendationen och ser ett behov av att bättre analysera effekterna av åtgärder innan de implementeras men också ett behov av att utvärdera dessa när de genomförts. Förvaltningen behöver bli bättre på att hantera utmaningarna

² Ensolution AB, [Ensolution - Kvalificerad rådgivning och verksamhetsutvecklingstjänster](#)

³Totalt 33 kommuner varav Järfälla, Tyresö och Södertälje från Stockholms län.

Datum
2024-01-17

Diarienummer
VON-2023/534.904

för äldreomsorgen som helhet och prioritera de åtgärder som bedöms få bäst effekt och som samtidigt stämmer överens med äldreomsorgens uttalade strategi.

Verksamheten inom äldreomsorgen i Huddinge har en uttalad strategi att fler ska leva ett självständigt liv och vilja bo hemma så länge som möjligt. Kopplat till den strategin har förvaltningen satsat på förebyggande och hälsofrämjande insatser. Att Huddinge har lägre volymer än statistiskt förväntat skulle kunna vara en konsekvens av det förebyggande arbetet.

För att kunna bedöma om de ekonomiska förutsättningarna motsvarar det faktiska behovet rekommenderar revisorerna nämnden att tydliggöra ambitions- och kvalitetsnivån inom äldreomsorgen. Förvaltningen påminner om att eftersom både särskilt boende och hemtjänst är konkurrensutsatta genom lag om valfrihetssystem (LOV) är ambitions- och kvalitetsnivån angiven i upphandlingsdokumenten. Kraven avseende särskilt boende fastställdes av vård- och omsorgsnämnden så sent som 5 oktober 2020. Hemtjänsten var konkurrensutsatt redan innan tillkomsten av lag om valfrihetssystem (LOV) men sedan 2009 tillämpas LOV. Den senaste revidering av förfrågningsunderlaget för hemtjänst gjordes i april 2022.

Förvaltningen vill i sammanhanget särskilt understryka att definitionen av kvalitet enligt Socialstyrelsen är att verksamheten uppfyller de krav och mål som gäller enligt lagar och andra föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Förvaltningen menar att verksamheten inom äldreomsorgen i Huddinge uppfyller grundnivån utifrån kvalitetskriterierna. Den kvalitet som omnämns i rapporten är den upplevda kvaliteten, det vill säga brukarnas upplevelse av hemtjänst eller särskilt boende. Resultatet från brukarenkäten omfattar alla brukare med insatser, alltså även de som valt en privat utförare.

Förvaltningen menar att revisionsrapporten belyser viktiga aspekter av äldreomsorgens förutsättningar för att bedriva en kvalitativ verksamhet inom givna ekonomiska ramar. Förvaltningen instämmer med revisorerna vad gäller behov av att göra tydligare analyser av orsakerna till äldreomsorgens budgetunderskott. Analyser av kostnader i relation till kvalitet behöver göras både vad gäller äldreomsorgen som helhet men också av den egna regin och detta behöver ske före beslut om åtgärder för en budget i balans.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Förslaget bedöms inte medföra några juridiska eller ekonomiska konsekvenser.

Jenny Swärd
Socialdirektör

Ann-Christine Falck Brännström
Verksamhetschef

Bilagor

1. Missiv – Revisionsrapport: Granskning av äldreomsorgen
2. Granskning av äldreomsorgen. Rapport

Datum
2024-01-17

Diarienummer
VON-2023/534.904

Beslutet ska skickas till

Kommunrevisionen

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens förvaltning, Pekka Pöljö